

Әдістемелік отырыс №2

Хаттама №2

06.02.2025 ж

Тақырыбы: Күн тәртібіне денсаулық технологиясын енгізу»

Өтетін жері: «Аяжан» балабақшасының әдіскер кабинеті

Қатысқандар:

Балабақша директоры: Джарылкасымова.А

Балабақша әдіскері: Д. Ирзабекова

Тәлімгер педагог: Сайтғалиева.Н

Медбике: Джарылкасымова К

Тәрбиешілер: 4

Барлығы: 7

Күн тәртібінде:

1. Кеңес: «Баланың тәрбиесіндегі ата-ананың рөлі» (әдіскер Д.Ирзабекова)
2. «Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытудағы педагогикалық әдістердің тиімділігі» (тәлімгер педагог Н.Сайтғалиева)
3. «Балабақшадағы еңбек тәртібі мен кәсіби жауапкершілікті сақтау деңгейін талдау» (әдіскер Д.Ирзабекова)

Тыңдалды

1. Бірінші мәселе бойынша балабақша әдіскері Д. Ирзабекова «Балалардың тәрбиесіндегі ата-ананың рөлі» тақырыбында педагогтерге әдістемелік кеңес берді. Өз сөзінде әдіскер мектепке дейінгі кезең – баланың тұлғалық қалыптасуы мен мінез-құлқы дамитын ең маңызды уақыт екенін атап өтті. Осы кезеңде отбасы мен балабақшаның бірлескен жұмысы баланың жан-жақты дамуына тікелей әсер етеді. Ата-ананың бала тәрбиесіне белсенді қатысуы оның эмоционалдық, әлеуметтік және танымдық дамуын күшейтеді. Әдіскер ата-анамен жұмыстың негізгі бағыттарына тоқталды: Ата-анамен тұрақты байланыс орнату, Баланың күн тәртібін бірлесе ұйымдастыру, Тәрбие үдерісіне қатыстыру, Отбасылық құндылықтарды нығайту, Педагог–ата-ана ынтымақтастығын арттыру, Баланың дамуына ортақ жауапкершілік қалыптастыру. Тәрбиешілер бала тәрбиесінде отбасы мен балабақша арасындағы өзара түсіністік пен бірлескен жұмыстың маңызы зор екенін ескере отырып, әр баланың жеке ерекшелігіне сәйкес жұмыс жүргізуі қажет екені айтылды.

Жарыс сөз

1.1. Дене шынықтыру нұсқаушысы Оразов Талғат өз сөзінде әдіскердің пікірін қолдайтынын айтып, балалардың денсаулығын нығайтуда ата-ананың рөлі өте маңызды екенін атап өтті. Ол балалардың қозғалыс белсенділігін арттыру үшін қимылды ойындарды көбірек ұйымдастыру қажет екенін жеткізді. Сонымен қатар, әр маусымға сай ойын түрлерін қолданудың тиімділігіне тоқталды. Мысалы, қыс мезгілінде қармен ойналатын ойындар балалар үшін ерекше қызықты әрі пайдалы екенін айтты. Нұсқаушы балаларды шамадан тыс шектеу емес, керісінше олардың табиғи қозғалысын дамыту маңызды екенін, себебі ойын арқылы бала физикалық және психологиялық жағынан дұрыс дамитынын атап өтті.

Тыңдалды

2. Отырыстың екінші мәселесі бойынша балабақшаның тәлімгер педагогі Н. Сайтгалиева «Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытудағы педагогикалық әдістердің тиімділігі» тақырыбында талдау жасады. Ол өз баяндамасында мектепке дейінгі жастағы балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту – тұлғаның жан-жақты қалыптасуының маңызды негізі екенін атап өтті. Шығармашылық іс-әрекет барысында бала қиялдайды, ойлайды, салыстырады және өз ойын еркін жеткізуге үйренеді. Сондықтан педагогтер оқу-тәрбие үдерісінде балалардың шығармашылық белсенділігін арттыруға бағытталған тиімді әдіс-тәсілдерді қолдануы қажет екені айтылды.

Жарыс сөз

Балабақша тәрбиешісі Ирзабекова Н. өз сөзінде тәлімгер педагогтің пікіріне қосылып, шығармашылық бағыттағы жұмыстарды жүйелі түрде ұйымдастырудың маңыздылығын атап өтті. Ол педагогтердің әр баланың жеке ерекшелігін ескеріп жұмыс жүргізуі, жаңа әдістерді қолданудан қорықпау және өз тәжірибесін үнемі жетілдіріп отыруы қажет екенін айтты. Сонымен қатар, шығармашылық жұмыста жіберілген қателіктерді талдап, оны түзету – кәсіби дамудың негізгі бөлігі екенін жеткізді.

Тыңдалды

3. Үшінші мәселе бойынша әдіскер Д. Ирзабекова балабақшадағы еңбек тәртібі мен кәсіби жауапкершіліктің орындалу деңгейіне талдау жасады. Ол өз сөзінде балабақшадағы еңбек тәртібі – ұжымның тиімді жұмыс істеуіне, оқу-тәрбие үдерісінің сапалы ұйымдастырылуына және балалардың қауіпсіз ортада тәрбиеленуіне тікелей әсер ететін маңызды жүйе екенін атап өтті. Еңбек тәртібінің негізгі бағыттары төмендегідей:

1. Жұмыс уақыты мен күн тәртібін сақтау
2. Қауіпсіздік талаптарын орындау
3. Санитарлық-гигиеналық нормаларды сақтау
4. Педагогикалық әдеп пен қызметтік міндеттерге жауапкершілік

Әдіскер өз баяндамасын қорытындылай келе, балабақшадағы тәртіп пен жауапкершілік жүйелі түрде сақталған жағдайда ғана ұжымның жұмысы нәтижелі болатынын айтты. Әрбір қызметкер өз міндетін толық орындап, кәсіби жауапкершілік танытқанда ғана сапалы білім мен тәрбие беруге мүмкіндік туатыны атап өтілді.

Жарыс сөз

Балабақшаның қазақ тілі пән маманы Н. Жанарова өз сөзінде әдіскердің пікірін қолдайтынын білдірді. Ол ұжымдағы әр қызметкер өз міндетін жауапкершілікпен атқарған жағдайда ғана ішкі тәртіптің тұрақты сақталатынын айтты. Сонымен қатар, әдіскер Д. Ирзабекованың көрсеткен еңбек тәртібінің негізгі бағыттарын қатаң сақтау – балабақшадағы сапалы жұмыстың басты кепілі екенін ерекше атап өтті.

Шешім:

1. Балалар денсаулығын ғайту, шынықтыру-сауықтыру шаралары сақталсын
2. Н. Сайтгалиева баяндамасы қанағаттандырылсын.
3. Д. Ирзабекова оқыған талдама қанағаттандырылсын.

Төрсайымы:

Хатшы:



Джарыласымова.А

Ирзабекова.Н

БЕКІТЕМІН:
«Аяжан» жекеменшік балабақша
директоры  **Джарылкасымова.А.**



**«Балабақшадағы еңбек тәртібі мен кәсіби жауапкершілікті
сақтау деңгейін талдау»**

Әдіскер: Ирзабекова.Д

2024-2025жж

Балабақшадағы оқу-тәрбие жұмысының сапасы педагогтердің кәсіби шеберлігімен қатар, еңбек тәртібін сақтауына және қызметтік міндеттерін жауапкершілікпен орындауына тікелей байланысты. Ұжымдағы еңбек тәртібі – ұйым жұмысының тиімділігін қамтамасыз ететін, педагогикалық үдерістің жүйелі жүргізілуіне ықпал ететін негізгі талаптардың бірі.

Мектепке дейінгі ұйымдағы әрбір қызметкер Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасын, ішкі еңбек тәртібі қағидаларын, лауазымдық нұсқаулықтарын және қауіпсіздік талаптарын сақтауға міндетті. Еңбек тәртібінің дұрыс ұйымдастырылуы балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз етіп қана қоймай, ұжымда қолайлы психологиялық ахуал қалыптастыруға, педагогтердің кәсіби мәдениетін арттыруға және білім беру сапасын жақсартуға мүмкіндік береді.

2025–2026 оқу жылы барысында балабақшада еңбек тәртібі мен кәсіби жауапкершіліктің сақталуына тұрақты түрде бақылау жүргізілді. Әдістемелік отырыста осы жұмыстардың нәтижелері талданып, қорытындыланды.

Еңбек тәртібінің маңызы

Еңбек тәртібі – әрбір қызметкердің өз міндетін белгіленген талаптарға сәйкес орындауы, жұмыс уақытын тиімді пайдалануы және ұжымдық мәдениетті сақтауы. Балабақшадағы еңбек тәртібінің негізгі мақсаты:

- оқу-тәрбие үдерісінің үздіксіз ұйымдастырылуын қамтамасыз ету;
- тәрбиеленушілердің өмірі мен денсаулығының қауіпсіздігін сақтау;
- педагогтердің кәсіби жауапкершілігін арттыру.

Жүргізілген бақылау жұмыстары

Оқу жылы бойы әкімшілік тарапынан еңбек тәртібінің орындалуына жүйелі бақылау жүргізілді. Бақылау барысында келесі мәселелерге назар аударылды:

- жұмысқа уақытылы келу және еңбек тәртібін сақтау;
- жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру;
- құжаттардың уақытында және талапқа сай жүргізілуі;
- ұйымдастырылған оқу қызметтерінің сапасы;
- балалардың өмірі мен денсаулығына қатысты қауіпсіздік талаптарының орындалуы;
- санитариялық-гигиеналық талаптарды сақтау;

Кәсіби жауапкершілікті бағалау

Педагогтердің кәсіби жауапкершілігін бағалау барысында олардың жұмыс сапасына, шығармашылық ізденісіне және білім беру бағдарламасын орындауына ерекше көңіл бөлінді.

Жыл ішінде педагогтердің көпшілігі:

- ұйымдастырылған оқу қызметтеріне тыңғылықты дайындалды;
- жаңа педагогикалық технологияларды қолданды;
- балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып жұмыс жүргізді;
- әдістемелік іс-шараларға белсенді қатысты;
- ата-аналармен тығыз байланыс орнатты;

- құжаттарды уақытылы рәсімдеді.

Сонымен қатар жас мамандарға тәлімгерлік көмек көрсетіліп, кәсіби бейімделу жұмыстары жүргізілді.

Санитариялық талаптардың сақталуы

Балалардың денсаулығын сақтау мақсатында санитариялық талаптардың орындалуына ерекше көңіл бөлінді. Топ бөлмелерінің тазалығы, желдетілуі, ойыншықтардың өңделуі, төсек-орын жабдықтарының тазалығы және қауіпсіздік талаптарының сақталуы тұрақты бақылауда болды. Педагогтер мен кіші қызметкерлер санитариялық нормаларды сақтап, балалардың денсаулығын қорғауға бағытталған жұмыстарды жүйелі жүргізді.

Педагогикалық әдеп

Педагогикалық әдеп – кәсіби жауапкершіліктің маңызды көрсеткіштерінің бірі. Педагогтер балалармен, ата-аналармен және әріптестерімен қарым-қатынаста әдептілік, сыпайылық және өзара құрмет қағидаларын сақтады. Ұжымда қолайлы психологиялық ахуал қалыптастыру мақсатында өзара қолдау көрсету, тәжірибе алмасу және бірлескен жұмыстар ұйымдастырылып отырды.

Анықталған мәселелер

Талдау барысында кейбір мәселелер де анықталды. Атап айтқанда:

- құжаттарды рәсімдеуде техникалық қателіктердің кездесуі;
- кейбір педагогтердің цифрлық технологияларды қолдану тәжірибесінің жеткіліксіздігі;
- уақытты тиімді жоспарлау бойынша қиындықтардың болуы;
- ата-аналармен кері байланыстың барлық топтарда бірдей деңгейде жүргізілмеуі.

Бұл мәселелер бойынша педагогтерге әдістемелік көмек көрсетіліп, жеке кеңестер ұйымдастырылды.

Қорытынды

Қорытындылай келе, 2025–2026 оқу жылы барысында балабақшадағы еңбек тәртібі мен кәсіби жауапкершілікті сақтау бағытында жүйелі жұмыстар жүргізілді. Жүргізілген бақылаулар педагогтердің басым көпшілігі өз міндеттерін жауапкершілікпен орындағанын, ішкі еңбек тәртібі талаптарын сақтағанын көрсетті. Әдістемелік жұмыстардың, әкімшілік бақылаудың және ұжымдық ынтымақтастықтың нәтижесінде оқу-тәрбие үдерісінің сапасы артып, балалардың қауіпсіз әрі қолайлы ортада тәрбиеленуіне жағдай жасалды. Алдағы оқу жылында еңбек тәртібін сақтау, кәсіби мәдениетті жетілдіру және педагогтердің жауапкершілігін арттыру бағытындағы жұмыстар жалғасып, білім беру қызметінің сапасын одан әрі көтеруге басымдық беріледі. Бұл міндеттерді жүзеге асыру ұжымның бірлескен еңбегі мен кәсіби ынтымақтастығы арқылы орындалатын болады.



БЕКІТЕМІН:

«Аяжан» жекөменшік балабақша
директоры *А.А. Джарылкасымова* **Джарылкасымова.А.**

**«Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытудағы
педагогикалық әдістердің тиімділігі»**

Тәлімгер педагог:Сайтгалиева.Н

2024-2025жж

Мектепке дейінгі білім беру ұйымының басты міндеттерінің бірі – баланың жан-жақты дамуына жағдай жасау. Соның ішінде шығармашылық қабілетті дамыту ерекше маңызға ие. Шығармашылық – баланың өз ойын еркін жеткізуіне, қиялының дамуына, жаңа шешімдер қабылдауына және қоршаған ортаны тануына мүмкіндік беретін маңызды қасиет.

Мектепке дейінгі кезең – шығармашылық қабілеттің қарқынды қалыптасатын шағы. Сондықтан педагогтің негізгі міндеті – әр баланың табиғи қабілетін байқап, оны қолдап, дамытуға қолайлы орта қалыптастыру. Бала өздігінен ізденуге, ойын еркін айтуға, жаңа идеяларды ұсынуға мүмкіндік алған жағдайда ғана оның шығармашылық әлеуеті толық ашылады.

Қазіргі білім беру жүйесінде шығармашылық бағыттағы жұмыстар тек сурет салумен немесе мүсіндеумен ғана шектелмейді. Олар баланың сөйлеу мәдениетін, логикалық ойлауын, зерттеушілік қабілетін, коммуникативтік дағдыларын және эмоционалдық дамуын қамтиды.

Шығармашылық қабілетті дамытудың маңызы

Шығармашылық іс-әрекет барысында бала өз мүмкіндігін танып, жаңа нәрселерді жасауға ұмтылады. Ол салыстыруға, талдауға, қорытынды жасауға және өз пікірін дәлелдеуге үйренеді.

Шығармашылық жұмыстардың нәтижесінде балаларда:

- өзіне деген сенімділік қалыптасады;
- танымдық белсенділігі артады;
- қиялы мен елестету қабілеті дамиды;
- сөздік қоры молаяды;
- эстетикалық талғамы қалыптасады;
- ұжыммен жұмыс жасау дағдысы жетіледі;
- өз ойын еркін жеткізе білу қабілеті дамиды.

Баланың шығармашылық қабілетін дамыту – оның болашақтағы оқу жетістіктерінің де негізі болып табылады.

Педагогтің рөлі

Шығармашылық жұмыстың нәтижелі болуы көбіне педагогтің кәсіби шеберлігіне байланысты. Педагог балаларға дайын үлгіні ғана ұсынбай, олардың өз бетінше ізденуіне мүмкіндік жасауы қажет.

Педагог:

- қолайлы психологиялық орта қалыптастырады;
- әр баланың жеке ерекшелігін ескереді;
- шығармашылық бастамаларды қолдайды;
- мадақтау арқылы балалардың қызығушылығын арттырады;
- әртүрлі әдіс-тәсілдерді тиімді пайдаланады.

Баланың әрбір жетістігін бағалау оның шығармашылыққа деген қызығушылығын арттырады.

Шығармашылықты дамытудағы тиімді педагогикалық әдістер

Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуда түрлі педагогикалық әдістер қолданылады.

Ойын технологиясы

Ойын – мектепке дейінгі жастағы баланың негізгі іс-әрекеті. Сондықтан шығармашылық жұмыстардың басым бөлігі ойын арқылы ұйымдастырылады.

Мысалы:

- сюжеттік-рөлдік ойындар;
- театрландырылған ойындар;
- қимылды ойындар;
- дидактикалық ойындар;
- құрылыс ойындары.

Ойын барысында бала өз ойын еркін жеткізіп, түрлі рөлдерді орындау арқылы қиялын дамытады.

Зерттеу әдісі

Балалар қарапайым тәжірибелер жасап, табиғат құбылыстарын бақылап, сұрақтарға жауап іздейді. Бұл олардың зерттеушілік қабілетін және шығармашылық ойлауын қалыптастырады.

Көркем шығармашылық

Балалар:

- сурет салады;
- жапсырады;
- мүсіндейді;
- құрастырады;
- табиғи материалдармен жұмыс жасайды.

Бұл жұмыстар ұсақ қол моторикасын ғана емес, қиял мен эстетикалық талғамды да дамытады.

Проблемалық жағдаяттар

Педагог балаларға белгілі бір мәселені ұсынып, оны шешудің бірнеше жолын табуға бағыттайды.

Мысалы:

- «Егер күн шықпаса не болады?»
- «Құстарға қалай көмектесеміз?»

- «Жаңбыр жауса не істейміз?»

Мұндай тапсырмалар балалардың ойлау белсенділігін арттырады.

Ақпараттық технологияларды қолдану

Интерактивті тақта, бейнематериалдар, танымдық презентациялар және мультимедиялық ойындар балалардың қызығушылығын арттырып, шығармашылық жұмыстарды түрлендіруге мүмкіндік береді.

Балалардың белсенділігі

Шығармашылық жұмыстарды ұйымдастыру кезінде әр баланың белсенділігіне ерекше назар аударылады.

Педагог:

- барлық баланың қатысуын қамтамасыз етеді;
- еркін таңдау жасауға мүмкіндік береді;
- балалардың пікірін тыңдайды;
- олардың бастамаларын қолдайды.

Бұл балалардың өз күшіне деген сенімін қалыптастырады.

Ата-аналармен бірлескен жұмыс

Баланың шығармашылығын дамытуда ата-ананың қолдауы өте маңызды.

Жыл бойы:

- шығармашылық көрмелер;
- «Отбасылық шеберхана»;
- қолдан жасалған бұйымдар көрмесі;
- сурет байқаулары;
- бірлескен мерекелік іс-шаралар ұйымдастырылды.

Ата-аналардың белсенділігі балалардың шығармашылыққа қызығушылығын арттыруға оң ықпал етті.

Жұмыстың нәтижелері

Жыл соңындағы бақылау нәтижелері бойынша балалардың шығармашылық белсенділігінің артқаны байқалды.

Балалар:

- тапсырмаларды қызығушылықпен орындады;
- жаңа идеялар ұсына білді;
- өз жұмыстарын қорғап, түсіндіруге үйренді;
- ұжыммен бірлесіп жұмыс жасады;
- сөйлеу мәдениеті мен қиялы дамыды;
- шығармашылық тапсырмаларды орындауда дербестік танытты.

Педагогтер де жаңа әдіс-тәсілдерді тиімді қолдану арқылы кәсіби тәжірибелерін жетілдірді.

Қорытынды

Қорытындылай келе, балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытудағы педагогикалық әдістерді тиімді қолдану – мектепке дейінгі білім беру сапасын арттырудың маңызды шарты болып табылады.

Ойын технологиялары, зерттеу әдістері, көркем шығармашылық, проблемалық жағдаяттар және ақпараттық-коммуникациялық технологиялар балалардың шығармашылық әлеуетін ашуға үлкен мүмкіндік береді.

Алдағы уақытта шығармашылық бағыттағы жұмыстарды одан әрі жетілдіру, жаңа педагогикалық технологияларды енгізу және ата-аналармен ынтымақтастықты нығайту жоспарланып отыр. Бұл жұмыстар балалардың жан-жақты дамуына, шығармашылық ойлау қабілетінің қалыптасуына және болашақта өзіне сенімді, белсенді тұлға болып өсуіне негіз болады.

БЕКІТЕМІН:
«Аяжан» жекеменшік балабақша
директоры Джарылкасымова.А.



Кеңес: Бала тәрбиесіндегі ата-аналардың рөлі

Әдіскер: Ирзабекова.Д

2024-2025жж

Әрбір ата-ана өз перзентінің әдепті, саналы, иманды да ибалы, Отанының сүйікті және кішпейіл азаматы болып жетілуін қалайды. Ата-ана перзентінің жақсы азамат болып жетілуі үшін өз отбасында балаларын тәрбиелеудің нәзік жақтарының заңдылықтарын білуі шарт. Сыйластық, түсіністік, үлкен жауапкершілік сезімдері бар отбасы – бақытты отбасы. Бақытты отбасында ғана ата-ана және олардың өзара қатынасы мазмұнды, берілген тәрбие сенімді және негізді. Бала тәрбиесінің алғашқы алтын қазығы – туған ұясы, өз отының басындағы тәрбиесі, тілі. Қазақтың: «Баланың бас ұстазы – ата-ана», «Балапан ұяда не көрсе, ұшқанда соны іледі» – дегендей, есі кіріп, тілі шыға бастасымен-ақ баланы байсалды, ұғымпаз, тілалғыш етіп баулыған жөн. Қай халық болмасын үмітін ең алдымен ұрпағымен байланыстырады. Міне, сондықтан да: «Ана – үйдің берекесі, Бала үйдің – мерекесі. Бұтағымен ағаш сымбатты, Ұрпағымен адам қымбатты. Бала болсаң балғындай бол. Айналаңа қорғандай бол» -деген қағиданы берік ұстаған ата-бабаларымыз өз ұрпағын адам – деген атаққа лайық етіп өсіруді мақсат еткен.

Ата-ана тәрбие беруде ата-бабамыздың салт-санасы, әдет-ғұрпында жүргізілген үлгі-өнегесінің мәнісі зор. Отбасы тәрбиесінде әкенің де, ананың да орны бөлек. Әке мен ана баланың алғашқы ұстазы. Адамзат баласы ананың мейірілі мейріне қанып, әке өсиеттерін тыңдап өссе ғана тәрбиелі отбасынан шыққаны көпке таңытыды. Ана – бала тәрбиесіндегі ерекше тұлға. Дана Абай бабамыз қазақ әйелінің, ананың отбасындағы орнын ерекше жырлайды. Жалпы, «адам бойындағы барлық қасиеттер ананың ақ сүтімен жаралған» – деген ғұламалық ойды тарата келе, осы қасиеттің міндетті түрде тәрбиеленуі туралы айтады. Тәрбиенің негізі «ананың әлдиінен» басталады емес пе? Ана тәрбиесі ұлылық дәнін себеді. Тәрбиелі анадан – тәрбиелі бала өсіп шығады.

Сонғы жылдары отбасында, қоғамда ер адамдардың, әкелердің рөлі төмендегендей. Бұған кейде заманды да кінәләп жатамыз. Әрине, бала тәрбиесіндегі әкенің орны бөлек, әсіресе, ер бала тәрбиесінде. Әкенің қатаң талабын, тәрбиесін көрген бала ертең қоғамда да өз отбасында да шешуші тұлға бола алады. Кавказ халықтарында да: «Нағыз жаылы орын: қылышқа – қынабы, отқа – шырағы, ер жігітке – өз үйі» – деген тамаша нақыл сөз бар. Қазақстан Республикасы Ата Занының 27 бап, 2-тармағында «Балаларына қамқорлық жасау және оларды тәрбиелеу – ата-ананың табиғи құқығы, әрі парызы» -делінсе, «Қазақстан – 2030» бағдарламасында: «Әкелер мен аналардың, аталар мен әжелердің өз балалары мен немерелеріне сонау алыс болашақта, олар біздің жасымызға жеткен кезде қандай күйде көргіміз келеді...» деліні, ұрпақ тағдыры айтылады.

Бала – ата-анасының игі істерінің жалғастырушысы, болашағы. Бала тәрбиесі – ата-ана үшін күрделі де, жауапты міндет. Жас шыбық иілгіш болса, жас адам да сондай жақсыға да жаманға да бірдей бейім болатыны баршымызға мәлім. Ата-ананың үйіндегі әрекеті балаларның көз алдында өтеді, сондықтан жақсы, жаман әдетіміздің бала тәрбиесіне ықпалы зор. Әрбір ата-ана – өзінің баласын Отанға пайдалы, өіне мейрімді, еңбекқор, адамгершілігі мол адам етіп тәрбиелеуге халық алдында да, мемлекет алдында да жауапты. Бірде-бір ата-ананың бала тәрбиесіне немқұрайды қарауға еркі жоқ. Егерде ол, бала өсіруде қате жіберсе, осалдық байқатса, қартайғанда опық жейтіні, өкінішке ұрынатына ешбір дәлелдеп жатуды қажет етпейтін ақиқат.

Бала тәрбиесі туралы сөз болғанда: «Баланы жастан» – деген халық даналығын ұмытуға ешкімнің хақысы жоқ. Сондықтан, «бала жас, әлі ешнәрсені білмейді, өсе келер бәрі түсінеді», – деп қарау – барып тұрған қателік. Бала тәрбиесі – әр сағат, әр күн сайын тынымсыз жүргізіле беретін аса жауапты, күрделі процесс. Тәрбие отбасынан басталады,

оны қоғамдық тәрбиенің қандай саласы болса да алмастыра алмайды. Атақты қазақ ақыны Қасым Аманжолов өзінің жарына арнаған бір өлеңінде: «Отбасы –шағын мемелеке, Мен – президент, сен – премьер», дегені бар. Отбасы – ең үлкен, мықты тәрбие ошағы, шағын мемлекет. Отбасының негізі баланы өмірге келтіру ғана емес, оны мәдени- әлеуметтік ортаның құндылығын қабылдату, ұрпақтың, ата-бабалардың, ұлылардың ақыл-кеңес тәжірибиесін бойына сіңіру, қоршаған орта, адамзатқа, өз қоғамына пайдалы етіп тәрбиелеу. Үлкен ұрпақтың тәжірибиесі, өмірдегі беділі, ақыл-кеңестері, ата-ананың өз борышын мүлтіксіз орындауы, бір-бірін құрметтеуі – үлкен тәрбие мектебі. Бала дүниеге келгеннен бастап ата-ананың ықпалында болып, бағыт беруші тәрбие мектебінен нәр алады. Өз отбасында бала ата-ананың қамқорлығына, шексіз сүйіспеншілігіне бөленіп, әке мен ананың жақсылығы мен дәулетінің қызығын көріп қана қоймай, адамгершілік, әдеп-инабат тағлымдарынын алуы, оларды меңгеріп іс- жүзінде қолданудың ынта мен ықылас, қайрат пен қажыр ететін жолынан өтуге тиіс.

«Қатты тәртіп көрсе бала күнінде,
Өнермен қуантады түбінде.
Бала нені білсе жастан, ұядан –
Өле-өлгенше соны таныр қиядан.
Өнер – білім берем дасең басыннан,
Бер оқуға балаларды жасынан,
Жақсы-жаман болса, бала – соларда», – деп

XI ғасырда Жүсіп Баласағұн айтқандай, ата-аналар балаларының жеке ерекшеліктерін жас күнінен танып, соған қарай бағыт-бағдар тәрбие берудің маңызы ерекше. Отбасынадағы тәрбиенің кереметі – баланы еңбекке баулу. Ол – адамдық кемелденудің негізі. Еңбек ете білмеген немесе оны жек көрген адамның отбасы берекелі болмайды. Өйткені, ежелгі Рим философы Гораций айтқандай: «Өмір еңбексіз ештеңе бермейді.» Сондықтан: отбасындағы да, қоғамдық ортадағы да тәрбиеде балаларды еңбек ете білуге, еңбексіз бос отыра алмайтындай сезімге тәрбиелеу басты нысана болуы тиіс. Сонда ғана отбасы мүшелелері арасындағы қарым-қатынаста әдеп-инабат, адалдық пен ақпейілдік үстем бола алады. Барлық балаларға, соның ішінде ұл балаға оның қалыпты дамуына анасының да, әкесінің де, яғни екеуінің де маңызды да мәнді тәлім тәрбиесі қажет. Қай отбасында болмасын ана барлық балаларына үнемі жақын болып, өзінің аналық мейірімі мен махаббатына бөлейді. Ал ұл бала үшін әкесі жынысына байланысты жақын және олардың мінезі-құлықтары мен қарым-қатынасында көптеген ұқсастықтар анықталады, сондықтан да ұл баланың қабілеттілігі әкенің ықпалына байланысты деп айтып жататыны осыдан.

Әке ұлына күшті жыныс өкілі ретінде үлгі болады. Әке қашанда баланы сөзбен емес, өзінің ісімен тәрбиелейді. Ер бала ең алдымен әкенің өнегесінен нағыз ер адам қандай болу керектігін қабылдайды. Сондықтан да әке ұлын батылдыққа, батырлыққа, ер жүректікке, адалдыққа, қайраттылыққа, ұлтжандылыққа, әйел баласына серілік қарым-қатынас танытуға, отағасы қандай болу керек екендігін өз тәжірибесі арқылы үйретіп, үй еңбегінің аса қиын соғатын істерді өз мойнына алуға талпынуға тәрбиелеуі керек. Ал ананың міндеті ұлының алдында барлық әйелге тән жақсы қасиеттерді көрсете отырып, өзінің шынайы және шексіз махаббатымен ұлынан да әйел баласы алдында сондай жауапты қасиеттерді көрсетуге шақырады және оның эмоционалды дамуына себепші болады. Ер баланың анасына деген қарым-қатынасы белгілі дәрежеде қыз балалармен жағымды қарым-қатынасты қалыптастыру мәнін игеруге мүмкіндік тудырады, адамдарға қамқорлық жасауға үйретеді, өзінің маңайындағыларға қажетті көмек жасауға ықпал етеді. Отбасында жеткіншек ер баланы тәрбиелеу – бұл қарапайым емес маңызды және жауапкершілікті талап ететін үлкен іс. Өйткені осы жастағы ер баланың бойынан шығармашылыққа, өзінің өмірден орнын іздеу сияқты талпыныстарын байқауға болады. Осы тұста ата-ана олардың жан дүниесін түсініп,

дер кезінде бағыт-бағдар көрсетсетсе, бұл ата-ананың бала тәрбиесіндегі тапқырлығы болып саналады. Ер бала бойында болып жатқан кез келген өзгерістерді ескеріп, ата-ана баламен жүргізетін тәлімдік, тәрбиелік істерді олардың барлық қырынан зерттей, ішкі «Меніне» әсер ететіндей ешқандай іс-әрекетке бармай, жақын досындай ақыл-кеңес бере отырып жүргізуі қажет. Сонда ғана ата-анамен бала арасындағы қарым-қатынас оң нәтиже береді. Сондықтан да, әрдайым өзіндік педагогикалық білімді толықтырып отыру, басқа да ата-аналардың тәжірибелерінің жағымды жақтарын қолдану, мектеп пен мұғалімдермен бірігіп жұмыс істеуді қолға алу, ата-аналарға арналған өзіндік лекцияларды тыңдау, әдебиеттерді оқу керек. Бір сөзбен айтқанда, егер сіздің баланыңыздың өмірде белгілі деңгейде жетістікке жетуін қаласаңыз, жеке тұлға ретінде, маман ретінде ашылуына еңбектендіре отырып, көмек беру қажет. Бұл ата-ана үшін, балалар үшін және қоғам үшін өте тиімді. Бүгінгі таңда ата-анасы қасында болса да қадір-қасиетіне жете алмай, ұлдарымыз маскүнемдік пен нашакорлыққа бой алдырып, қыздарымыз шылым шегіп, жеңіл жүрістерге түсуі отбасындағы тәрбиенің дұрыс жолға қойылмауының айғағы. Шариғатта да алтын ұя – отбасы жоғары бағаланып, оны бала тәрбиелеп өсіруіне бірінші дәрежелі мән берілген. Ойткені: «Балалар – ата-аналар қолына берілген аяулы аманат.» Бұл ғажайып құдайшылдық аңықтаманы жадыда ұстау былай тұрсын, әр үйдің мандайшасына іліп кою тұрарлық. Баланы өздігінен өмір сүруге мүлде қабілетсіз нәресте кезінен бастап бақытты балалы шақ, жеке шаңырақ көтергенге дейінгі жастық жолдары өтетін отбасын бақытты жағалауын бетке алып, өмір – айдынында жүзіп бара жатқан қайыққа тенесек, оның қос ескегі – әке мен ана дер едік.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Т.С.Л.Рубинштейн Основы общей психологии. Т.1-4. М., 1989.
2. В.А.Бухвалов Развитие учащихся в процессе творчества. «Педагогический поиск», 2000.
3. В.П.Беспалько Слагаемые педагогической технологии. «Педагогика», 1989
4. Көшімбетова С.А. Оқу-тәрбие үрдісінде оқытудың инновациялық әдіс-тәсілдерін пайдаланудың педагогикалық шарттары.
5. Базарбаева Н.А. Педагогикалық кеңес, 2009. №1